

INSTITUTUL NAȚIONAL AL JUSTIȚIEI

*Anexa nr. 26
la Hotărârea Consiliului INJ nr. 18/2
din 18 octombrie 2024*

CURRICULUM

pentru instruirea prin activități simulative la disciplina

„EXAMINAREA CAUZELOR CIVILE ÎN LITIGII CARE REZULTĂ DIN DREPTUL FAMILIEI”

(candidați la funcția de judecător)

AUTOR:

Maria Gervas,
judecător în demisie, Curtea Supremă de Justiție,
formator INJ

_____AVIZAT

Șefa Direcției instruire și cercetare,
Ecaterina POPA

CHIȘINĂU, 2024

I. INTRODUCERE

Dreptul familiei reunește normele juridice care reglementează raporturile personale și cele patrimoniale izvorâte din căsătorie, rudenie, adopție, precum și din alte relații asimilate de lege, sub unele aspecte, relațiilor de familie

Izvorul organic al dreptului familiei este Codul familiei, dispozițiile sale fiind întregite, în special, de cele cuprinse în Legea nr.100/2001 privind actele de stare civilă, Legea nr. 246/2018 privind procedura notarială (art.41-42), Legea nr.370 din 30.11.2023 privind drepturile copilului, Legea nr. 140/2013 privind protecția specială a copiilor aflați în situație de risc și a copiilor separați de părinți, Legea nr. 246/2018 privind adopția și, fără îndoială, de prevederile Codului civil și ale Codului de procedură-civilă.

Curriculum-ul pentru activitățile simulative din modulul „Examinarea cauzelor civile în litigii care rezultă din dreptul familiei” este axat pe studiul aprofundat de către audienți a procedurii de judecare în primă instanță a cauzelor civile în litigii care rezultă din dreptul familiei, în special a litigiilor de desfacerea căsătoriei, stabilirea domiciliului copilului minor, adopției, decăderii din drepturile părintești, cât și formarea abilităților de înțelegere, interpretare și aplicare corectă a prevederilor legale.

La fel, prin efectuarea simulărilor, se urmărește dezvoltarea deprinderilor practice și abilităților necesare judecătorului la fiecare fază a procesului civil și care influențează în mod direct soluționarea corectă a cauzelor civile ce țin de domeniul dreptului familiei

Obiectivele și sarcinile-cheie a modulului simulativ la tema sus-menționată constau în a desfășura un proces de instruire cu utilizarea exclusivă a unor activități de simulare, conform unor scenarii din timp pregătite, care vor include: activități de întocmire a actelor procesuale, activități de simulare a ședințelor de judecată, activități de întocmire a încheierilor judecătorești, hotărârilor, activități de analizare și discutare a unor soluții deja pronunțate în cauze civile reale, alte activități practice etc.

Scopul activităților de simulare constă în a asigura viitorii judecători cu cunoștințe, abilități și deprinderi practice pentru aplicarea corectă a legislației procesual civile și legislației materiale conexe la soluționarea incidentelor procedurale și a cererilor la examinarea unei cauze civile ,abilități de audiere a copiilor minori în litigiile ce nemijlocit îi privesc.

Curriculum-ul și scenariile în baza cărora se vor petrece activitățile simulative sunt elaborate în baza legislației procesual-civile în vigoare a Republicii Moldova, a doctrinei juridice de specialitate, a practicii judiciare.

II. COMPETENȚE

Urmare a activităților simulative, audientul candidat la funcția de judecător va obține următoarele competențe, deprinderi și abilități practice:

- a) competențe practice de organizare și desfășurare a unui proces civil în litigii care rezultă din dreptul familiei;
- b) competențe și abilități de comportament în proces, în special în situații de criză sau conflictuale;
- c) abilități de „menținere sub control” a publicului, părților și participanților la proces;
- d) aprofundarea cunoașterii legislației care reglementează relațiile de familie în conexiune cu normele de procedură ;
- e) competențe de cunoaștere și înțelegere a rolului pe care îl au în proces părțile, reprezentanții, avocații, alți participanți, grefierii, interpreții etc., precum și dezvoltarea abilităților practice de interacțiune cu aceștia;

- f) dezvoltarea abilităților de comunicare: cu părțile și participanții la proces, cu publicul și cu mass-media;
- g) aprofundarea cunoașterii drepturilor fundamentale și libertăților omului prevăzute de Constituție, Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și libertăților fundamentale, alte acte internaționale și aplicarea lor în practică;
- h) dezvoltarea abilităților de redactare, motivare a încheierilor judecătorești și a hotărârilor, precum și utilizarea corectă a jurisprudenței CEDO în motivarea lor;
- i) dezvoltarea abilității de management corect al timpului judiciar;
- j) dezvoltarea aptitudinilor de recunoaștere și minimizare a stereotipurilor și prejudecăților;
- k) dezvoltarea abilităților de lucru cu tehnica de calcul.

III. PRINCIPALELE OBIECTIVE

La sfârșitul modulului de activități simulative, audientul candidat la funcția de judecător va:

1. ști spectrul chestiunilor care trebuie soluționate la faza intentării procesului civil în litigiile care rezultă din dreptul familiei;
2. cunoaște modul de desfășurare și organizare a ședinței de pregătire a cauzelor civile pentru dezbateri judiciare;
3. ști să conducă și să desfășoare o ședință de judecată în care se vor soluționa probleme și incidente care nu țin de fondul unei cauze civile;
4. cunoaște bine procedura de soluționare a unor chestiuni ce țin nemijlocit de rolul judecătorului la faza pregătirii cauzei pentru dezbateri judiciare precum: soluționarea problemei intervenirii în proces a coreclamanților, copârâților și intervenienților; prezentarea tuturor probelor, luarea măsurilor pentru concilierea părților, inclusiv prin recurgere la mediere; citarea în ședință de judecată; reclamarea probelor necesare de la organizații și persoane fizice; efectuarea expertizei; introducerea în proces a specialistului sau interpretului; problema asigurării acțiunii, strămutării cauzei la o altă instanță judecătorească, soluționării excepțiilor de tardivitate a pretențiilor, cererilor de modificare a cererii de chemare în judecată sau, după caz, a cererii reconvenționale, cererilor participanților la proces privind încetarea procesului sau scoaterea cererii de pe rol etc.;
5. cunoaște problemele de procedură care pot apărea în practică în astfel de situații și felul în care acestea pot fi depășite;
6. ști să motiveze încheierile și hotărârile judecătorești care se emit în astfel de cazuri;
7. ști să utilizeze corect jurisprudența CEDO în motivarea încheierilor și hotărârilor;
8. avea abilități de aplicare practică a drepturilor fundamentale și libertăților omului prevăzute de Constituție, Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și libertăților fundamentale, alte acte internaționale;
9. avea abilității de management corect al timpului judiciar;
10. avea abilități de lucru cu tehnica de calcul;
11. avea abilități de comunicare: cu părțile și participanții la proces, cu publicul și cu mass-media;
12. avea abilități de „menținere sub control” a publicului, părților și participanților la proces.

IV. ADMINISTRAREA ACTIVITĂȚILOR DE SIMULARE

Tematica activităților de simulare	Formator	Semestrul	Total ore pentru simulări	Evaluarea
<i>Procedura înaintea primei instanțe</i>				
B.3.11. Examinarea cauzelor civile în litigii care rezultă din dreptul familiei	Maria Ghervas	I	16 (4/12)	

V. TEMATICA SIMULĂRILOR ȘI REPARTIZAREA ORIENTATIVĂ A ORELOR ÎN ACTIVITĂȚILE DE SIMULARE

Nr. crt.	Tema instruirii prin activități simulative	Numărul de ore pentru activitățile simulative
B.3.11. Examinarea cauzelor civile în litigii care rezultă din dreptul familiei		
1.	Aspecte teoretice și practice privind procedura de examinare a cauzelor civile în litigii care rezultă din dreptul familiei	4
2.	Simularea examinării cauzelor civile privind desfacerea căsătoriei, determinarea domiciliului copilului minor și încasarea pensiei de întreținere	2
3.	Simularea examinării cauzelor civile privind decăderea din drepturi părintești	3
4.	Simularea examinării cauzelor civile privind stabilirea, contestarea paternității	3
5.	Simularea examinării cauzelor civile privind încuviințarea adopției	3
6.	Evaluare și feedback	1
<i>Total ore</i>		16

VI. METODICA ACTIVITĂȚILOR DE SIMULARE/RESURSE LOGISTICE

METODICA ACTIVITĂȚILOR DE SIMULARE	RESURSE LOGISTICE
<p>Reguli referitoare la scenariile folosite în cadrul activităților de simulare.</p> <p>Scenariile conform cărora se vor petrece activitățile de simulare sunt elaborate de formator pe baza unor cauze civile reale, însă nu se vor copia sau repeta.</p> <p>Scenariile sunt modelate astfel încât, pe lângă faptul că, vor implica situații des întâlnite în practică, vor scoate în prim plan subiecte complicate sau dificil de soluționat, ceea ce va implica (pentru audienți) un efort suplimentar de studiere a practicii judiciare, recomandărilor C.S.J., teoriei de specialitate etc.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ una sau mai multe săli special amenajate pentru simularea proceselor de judecată; ➤ echipament de înregistrare video și audio a ședinței de judecată; ➤ o sală dotată cu unul sau mai multe calculatoare și printere;

Scenariile nu vor include și actele procesuale care se întocmesc de către părți și alți participanți la proces în cazurile pe baza cărora se petrec activitățile simulative.

În dependență de argumentele aduse se va decide adoptarea soluției procesuale potrivite.

Aspecte metodice recomandate pentru lucru în grup.

Grupul de audienți se va împărți în grupe a câte patru audienți în fiecare grup. Rolurile vor fi distribuite astfel: un judecător, un grefier, un reclamant (reprezentant al reclamantului), un pârât (reprezentant al pârâtului). Repartizarea audienților pe grupuri și repartizarea audienților din grupuri pe roluri se face de formator la începutul orei practice. Tot atunci fiecărui grup i se repartizează scenariul cauzei care urmează să fie simulată în dependență de tema simulării.

Activitatea scrisă în cadrul simulărilor.

Activitatea scrisă în cadrul grupurilor are loc individual, în afara orelor de program.

Pentru aceasta formatorul pregătește câte un scenariu pentru fiecare categorie de litigii, astfel încât în activitatea scrisă să fie antrenați toți audienții candidați la funcția de judecător.

Studierea scenariului și pregătirea unui act scris are loc în afara orelor de program, este o activitate independentă a fiecărui audient.

Audienții cu roluri de reclamanți studiază materialele scenariului și în termenul acordat de formator pregătesc cererea sau demersul care va fi supus examinării în ședința simulată (în dependență de tematica activității simulative).

Cererea sau demersul pregătit de reclamanți se transmite prin email audientului cu rol de pârât din cadrul grupului, audientului cu rol de judecător, audientului cu rol de grefier și formatorului.

Audientul cu rol de pârât din cadrul grupului în termenul acordat de formator pregătește poziția sa scrisă referitoare la temeinicia cererii sau demersului respectiv, care se transmite prin email audientului cu rol de reclamant, audientului cu rol de judecător, audientului cu rol de grefier și formatorului.

Audientul cu rol de judecător în timpul acordat de formator va elabora încheierea de pregătire a cauzei de dezbateri, care se transmite prin email grefierului, reclamantului, pârâtului și formatorului.

Formatorul va fi disponibil să răspundă la orice adresare, neclaritate apărută la etapa pregătirii actelor procesuale și pregătirii de către judecător a cauzei de dezbateri.

La sfârșitul activității de pregătire, persoana desemnată grefier va printa toate materialele și va pregăti un dosar, care va fi examinat în cadrul procesului simulat.

Activitatea verbală în cadrul simulărilor.

Activitățile simulative verbale au loc prin simularea unei ședințe de judecată, petrecută conform regulilor de procedură prevăzute de CPC.

- acces la internet, materiale de birotică;
- robe pentru judecător, grefier, avocați;
- după caz: tablă flip-chart, proiector.

În ședința de judecată sunt antrenați audienții potrivit rolurilor dinainte stabilite.

Pentru evitarea suspiciunilor atât spețele cât și rolurile vor fi repartizate prin tragere la sorți

Ședința de judecată se înregistrează audio și video.

După încheierea ședinței de judecată, audientul desemnat cu rol de judecător pregătește dispozitivul soluției adoptate și îl pronunță public.

Ulterior, individual, în afara orelor de program toți membrii grupului pregătesc propria variantă a soluției cu motivarea acesteia și se prezintă prin email formatului la data indicată de acesta.

Simulările ședințelor de judecată se fac pe rând: grup după grup.

La finalul fiecărei activități de simulare, cât și la finalul întregului modul de simulare, formatorul analizează fiecare hotărâre, dă recomandări practice, comentează activitatea audienților. La fel, formatorul dă exemple de bune practici și rele practici.

VII. EVALUAREA

A. Evaluarea continuă a audientului se va face cu două note pe scara de la 1 la 10 pentru fiecare activitate de simulare în care este antrenat. O notă va fi acordată pentru calitatea actelor procedurale întocmite (individual sau în grup). A doua notă va fi acordată pentru calitatea prestației verbale.

La evaluarea activității scrise se recomandă luarea în calcul a următoarelor criterii:

- a) Cunoașterea, aplicarea și interpretarea normelor de drept material și procedural.
- b) Capacitatea de a rezuma și reda faptele.
- c) Capacitatea de a întocmi actele procedurale structurat și clar, în conformitate cu dreptul procedural național.
- d) Caracterul complex și plenitudinea documentelor.
- e) Corectitudinea soluției reținute în actul judecătoresc și a concluziilor făcute.
- f) Aplicarea dreptului internațional și a normelor drepturilor omului.
- g) Veridicitatea și logica motivării.
- h) Limbajul și stilul de redare.

La evaluarea activităților verbale se recomandă luarea în calcul a următoarelor criterii:

- a) Cunoașterea, aplicarea și interpretarea normelor de drept material și procedural.
- b) Motivarea și caracterul adecvat al argumentelor.
- c) Modul de executare a obligațiilor și de exercitare a drepturilor care rezultă din calitatea procesuală atribuită în cadrul simulării;
- d) Corectitudinea aprecierii faptelor și a probelor;
- e) Corectitudinea reacției la situații neașteptate;
- f) Comportamentul în situații de conflict sau situații emoționale dificile;
- g) Corectitudinea, logica și ordinea adresării întrebărilor în cadrul audierilor;
- h) Calitatea strategiilor și tacticilor procesuale aplicate;
- i) Creativitatea;
- j) Aplicarea dreptului internațional și a normelor drepturilor omului;
- k) Veridicitatea, structurarea și logica expunerii verbale;

l) Gestionarea timpului judiciar (pentru audientul care joacă rolul de judecător).

B. Evaluarea finală se va efectua prin examen compus din:

- a). test-grilă (format din întrebări teoretico-aplicative);
- b). sarcina practică, (care va consta din întocmirea unui act procesual, în baza unei spețe).

VIII. BIBLIOGRAFIE

Acte internaționale:

1. Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale. Roma, 04.11.1950. Ratificată prin Hotărârea Parlamentului Republicii Moldova nr. 1298 din 24.07.1997.
2. Convenția cu privire la drepturile copilului, adoptată la 20.11.1989
3. Convenția asupra protecției copiilor și cooperării în materia adopției internaționale, încheiată la Haga la 29 mai 1993
4. Convenția europeană în materia adopției de copii, adoptată la Strasbourg la 27 noiembrie 2008

Reglementări UE :

1. Regulamentul (UE) 2019/1111 al Consiliului din 25 iunie 2019 privind competența, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie matrimonială și în materia răspunderii părintești și privind răpirea internațională de copii,.
2. Regulamentul (UE) al Consiliului nr. 1259/2010 din 20 decembrie 2010 (Roma III) de punere în aplicare a unei forme de cooperare consolidată în domeniul legii aplicabile divorțului și separării de corp
3. Regulamentul (CE) nr. 4/2009 al Consiliului din 18 decembrie 2008 privind competența, legea aplicabilă, recunoașterea și executarea hotărârilor și cooperarea în materie de obligații de întreținere
4. Regulamentul 1103/2016 privind competența, legea aplicabilă, recunoașterea și executarea hotărârilor judecătorești în materia regimurilor matrimoniale
5. Directiva 2004/38/CE privind dreptul de liberă circulație și ședere pentru cetățenii UE și membrii familiei acestora

Jurisprudența CtEDO (relevantă tematicilor instruirii):

<https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22documentcollectionid%22%3A%22GRANDCHAMBER%22%2C%22CHAMBER%22%7D>

Hotărârile Curții Constituționale (relevante tematicilor de instruire): <https://constcourt.md/>

Acte legislative ale Republicii Moldova:

1. Constituția Republicii Moldova din 29.07.1994. În vigoare: 27.08.1994.
2. CPC al Republicii Moldova nr.225 din 30.05.2003.
3. Codul Civil Nr. 1107 din 06-06-2002, republicat
4. Codul familiei, nr.1316 din 26.10.2000
5. Legea taxei de stat, nr.213 din 31.07.2023.
6. Legea nr.100/2001 privind actele de stare civilă,
7. Legea nr. 246/2018 privind procedura notarială (art.41-42),
8. Legea nr.370 din 30.11.2023 privind drepturile copilului,
9. Legea nr. 140/2013 privind protecția specială a copiilor aflați în situație de risc și a copiilor separați de părinți,

10. Legea Nr. 99 din 28-05-2010 privind regimul juridic al adopției

Hotărârile Plenului Curții Supreme de Justiție (relevante tematicilor de instruire):
http://jurisprudenta.csj.md/db_hot_expl.php

Recomandările Curții Supreme de Justiție (relevante tematicilor de instruire):
http://jurisprudenta.csj.md/db_rec_csj.php

Avizele consultative ale Curții Supreme de Justiție (relevante tematicilor de instruire):
http://jurisprudenta.csj.md/db_avize_csj.php

Bibliografie de profil:

1. Belei E. ș.a Drept procesual civil. Partea Generală. Chișinău: Editura Lexon și Cartea Juridică, 2014.
2. Belei E. ș.a Drept procesual civil. Partea Specială. Chișinău: Editura Lexon, 2016.
3. Mărgineanu L., Mărgineanu G. Dreptul familiei. Chișinău: Editura Elena – V.I., 2002, 412p.
4. Cebotari V. Unele aspecte privind procedura de adopție a copiilor. // Analele științifice ale Universității de Stat din Moldova. Seria „Științe socioumanistice”. Vol.I. – 2002, p.89-93.
5. Cebotari Valentina. Dreptul familiei. – Chișinău 2004
6. Prisac A. Reglementarea procedurii de încuviințare a adopției în codul de procedură civilă al Republicii Moldova. În: Vector European, Nr. 2/2018, p. 18-23. ISSN 2345-1106 /ISSNe 2587-358X (0,6 c.a.).
7. Marieta Avram, Drept civil. Familia, ed. a 3-a, Ed. Hamangiu, București, 2022.
8. Emese Florian, Dreptul familiei, ed. a 7a, Ed. C.H. Beck, București, 2021;
9. B. D. Moloman, L. C. Ureche, Codul civil. Cartea a II-a. despre familie. Art. 258-534. Comentarii, explicații și jurisprudență, ed. a 2-a, Ed. UJ; București, 2022
10. Cristina Nicolescu Dreptul familiei, ed. a II-a, Ed. Solomon, București, 2023
11. Adina Motică Dreptul civil al familiei. Raporturile nepatrimoniale. Curs teoretic și practic, ed. a IV-a, revăzută și adăugită, Ed. Universul Juridic, București, 2023
12. Cristina Codruța Hageanu ,*Dreptul familiei*, Ed. Hamangiu, București, 2023
13. Gabriela Cristina Frentiu, Divorțul și procedura divorțului în teorie și practica judiciară, Ed. Universul juridic, 2023
14. Ioana Raluca Toncean Luieran Adopția conform noilor reglementări interne ale României, Ed. Univers juridic, 2023

Link-uri utile:

Ministerul Justiției - <http://www.justice.gov.md/>

Revista Moldovenească de Drept Internațional și Relații Internaționale <http://rmdiri.md>

Revista Studii Juridice Universitare - <http://studiijuridice.md/>

UE online - <http://europa.eu.int/>